

Evropska
komisija

ZA PROSPERITETAN I INTEGRISAN JADRANSKI I JONSKI REGION

*Regionalnu
i Urbanu
Politiku*

JUN 2014

Europe Direct je služba koja pronalazi odgovore
na pitanja o Evropskoj uniji.

**Besplatan broj telefona (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Pružene informacije su besplatne, kao i većina poziva
(mada će neki operateri, telefonske govornice ili hoteli možda naplatiti pozive).

Dodatne informacije o Evropskoj uniji su dostupne na internetu (<http://europa.eu>).

Luksemburg: Kancelarija za publikacije Evropske unije, 2014

ISBN 978-92-79-43150-0
doi:10.2776/29464

© Evropska unija, 2014

Reprodukcija je dozvoljena uz navođenje izvora.

Fotografije na naslovnoj strani: © Shutterstock.com – Sveti Stefan, Crna Gora, Balkan, Jadransko more

Fotografije na strani 3: © Evropska unija/Đino de Lorenzo

Fotografije na unutrašnjim stranama: © Shutterstock.com

Printed in Belgium

Sadržaj

- 1** Zašto je strategija EU potrebna za Jadranski i Jonski region?
  - 2** Na šta se ona odnosi? Koji su ciljevi?
    - 2.1** Plavi rast
    - 2.2** Povezivanje regiona
    - 2.3** Kvalitet životne sredine
    - 2.4** Održivi turizam
  - 3** Šta je sljedeće? Sprovođenje u delo
- Dodatne informacije

1

Zašto je Strategija EU potrebna za Jadranski i Jonski region?

6 Mi, članovi Jadransko-jonskog vijeća (JJV), uvjereni smo da će Strategija EU za Jadransko-jonski region (EUSAIR) dati novi podsticaj za saradnju i investicije u korist svih uključenih, kao i radi mira i bezbjednosti cijelog regiona.●

*XVII Zasjedanje Jadransko-jonskog vijeća
Briselska deklaracija
13. maj 2014, Brisel*

Za prosperitetan i integrisan Jadranski i Jonski region

Jadransko-jonski region je funkcionalna cjelina koja je prvenstveno definisana Jadranskim i Jonskim morskim basenima. Ima preko 70 miliona stanovnika i igra ključnu ulogu u jačanju geografskog kontinuiteta u Evropi.

Strategija EU se zasniva na Jadransko-jonskoj inicijativi (4), koja je pokrenuta 2000. godine i obuhvata osam zemalja: četiri države članice EU (Grčka, Hrvatska, Italija i Slovenija) i četiri zemlje koje nijesu članice EU (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija).

U cilju rješavanja brojnih socio-ekonomskih izazova i izazova vezanih za životnu sredinu sa kojima se ovaj region susreće, Evropski savjet je na zasjedanju održanom 13-14. decembra 2012.

godine zatražio od Evropske komisije da predstavi novu makro-regionalnu strategiju za Jadransko-jonski region do kraja 2014. godine.

Na osnovu prethodnih strategija za Region Baltičkog mora (EUSBSR) i Dunavski region (EUSDR), Komisija sada usvaja Komunikacioni i Akcioni plan za Strategiju EU koji je fokusiran na Jadransko-jonski region (EUSAIR). Ova nova strategija takođe obuhvata Pomorsku strategiju za Jadransko i Jonsko more, koju je Komisija usvojila 30. novembra 2012. godine.

EUSAIR će unaprijediti ekonomski rast i prosperitet regiona tako što će poboljšavati njegovu privlačnost, konkurentnost i povezanost. On takođe ima za cilj zaštitu životne sredine i ekosistema mora, primorskih i kontinentalnih oblasti.

Pored toga, od Strategije se očekuje da doprinese boljoj integraciji u EU kako zemalja kandidata, tako i zemalja potencijalnih kandidata širom regiona.

Izazovi i mogućnosti sa kojima se susreće region

Ono sa čime se danas susrećemo jesu veoma uočljive socio-ekonomske razlike među zemljama u regionu. Dok je u nekim oblastima prisutna niska stopa nezaposlenosti, u drugima je ona veća od 30%. Takođe postoje značajne razlike među različitim zemljama u pogledu bruto domaćeg proizvoda (BDP) po glavi stanovnika.

Između različitih zemalja postoje oštre razlike u infrastrukturi puteva, željeznica i pomorskoj infrastrukturi. Takođe postoji hitna potreba za većim ulaganjima u energetske mreže kako bi se osiguralo bezbjedno i efikasno snabdijevanje širom regiona.

Ekosistemi su pod velikim pritiskom zbog sve veće upotrebe morskog i priobalnog prostora. Prekomjeran ribolov, neprerađeni otpad, zagađenje naftom i gasom, kao i nezakoniti lov ptica selica predstavljaju značajne probleme.

Pored velike seizmičke aktivnosti, regionu takođe prijete nepogode izazvane klimatskim promjenama – poplave, suše, erozija tla i šumski požari predstavljaju realne prijetnje koje se sve češće dešavaju.

U pogledu ekonomskog potencijala, turističkim sektorom se ne upravlja optimalno, niti se on koristi na optimalan način, te bi mogao da ima koristi od bolje koordinacije.

Takođe, upravama i institucijama u okviru regiona bi mogle da budu korisne, između ostalog, u borbi protiv ilegalnih migracija i prekograničnog kriminala.

Zajedno sa drugim aktivnostima, cilj je da se stvore dodatne mogućnosti za pametan, održiv i inkluzivan rast širom Jadransko-jonskog regiona. Na primjer, postoji veliki potencijal za napre-

Konferencija zainteresovanih strana o Strategiji EU za Jadranski i Jonski region, Atina, 6-7. februar 2014

dovanje plave ekonomije, čime bi se promijenio izgled regiona.

U pogledu mobilnosti, morski basen predstavlja prirodan plovni put koji zalazi duboko u EU. Prema tome, postoji veliki potencijal za bolje povezivanje mora i kopna, kao i za intermodalni transport.

Takođe postoji mogućnost ulaganja u energetsku efikasnost, poput primjene pametnih rešetki i mjera za poboljšavanje energetske efikasnosti, kao i upotrebe obnovljivih izvora energije.

Izuzetne prirodne ljepote regiona i njegovo bogato kulturno, istorijsko i arheološko nasljeđe takođe predstavljaju očigledan potencijal za održiv, odgovoran i raznovrstan turizam.

Konkretan Akcioni plan

U izvještaju iz 2013⁽²⁾. godine Komisija je naglasila da bi nove makro-regionalne strategije trebalo da se fokusiraju na ograničeni broj dobro definisanih ciljeva i da bi ti ciljevi trebalo da budu implementirani putem jasnog Akcionog plana. Ukratko, cilj je da se pređe sa „riječi na djela“ tako što će se identifikovati konkretni prioriteti kako bi makro-region na najbolji način iskoristio postojeće institucije, zakonodavstvo i fondove u cilju bržeg oporavka.

EUSAIR je izgrađen na četiri tematska stuba:

- Plavi rast.
- Povezivanje regiona.
- Kvalitet životne sredine.
- Održivi turizam.

Pored toga, „Unaprijeđivanje istraživanja i razvoja, inovacije i MSP“ i „Jačanje kapaciteta uključujući komunikaciju“ predstavljaju dva unakrsna aspekta koji presijecaju svaki od stubova.

1 Međuvladina Jadransko-jonska inicijativa pokrenuta je 2000. godine sa ciljem da se ojača regionalna saradnja, da se promoviše politička i ekonomska stabilnost i da se na taj način stvori čvrsta osnova za proces Evropskih integracija.

2 Izvještaj koji se odnosi na dodatu vrijednost makro-regionalnih strategija, COM (2013) 468 konačan od 27.06.2013.

2

Na šta se ona odnosi? Koji su ciljevi?

2.1 Plavi rast

Plavi rast predstavlja dugoročnu strategiju za iskorišćavanje potencijala mora i priobalnih zona Evrope. On obuhvata teme poput plave energije, akvakulture, pomorskog i priobalnog turizma, turističkih krstarenja, pomorskih mineralnih resursa i plave biotehnologije.

Stub plavog rasta će podstaći inovativno razvijanje pomorskog i morskog aspekta u Jadransko-jonskom regionu. To će se postići podsticanjem održivog ekonomskog razvoja, stvaranjem novih radnih mjesta i mogućnosti za poslovanje.

Stub plavog rasta se fokusira na tri teme:

- Plave tehnologije.
- Ribarstvo i akvakultura.
- Pomorska i morska politika i usluge.

Plave tehnologije

Jadransko-jonski region trenutno ne iskorišćava u potpunosti prednosti plavih tehnologija koje bi mogle da se ostvare boljom saradnjom.

U cilju unaprijeđivanja plavih tehnologija u regionu, razvijaju se makro-regionalno istraživanje i razvoj, kao i platforme za inovacije u oblastima kao što su zelena mobilnost mora, resursi dubokih mora, bio-bezbjednost i bio-tehnologije.

Formiraće se i makro-regionalni klasteri u sektorima koji obećavaju, poput ekološke brodogradnje i novih materijala, čime će se podstaći internacionalizacija malih i srednjih preduzeća (MSP). Koncept „cirkulacije mozgova“, pod kojim se podrazumeva cirkulacija istraživačkog kadra po institutima, univerzitetima i kompanijama, postaće realnost. Na kraju, novim preduzećima će se omogućiti lakši pristup sredstvima za finansiranje i promociju.

PRIMER PROJEKTA *Podvodna robotika u sklopu istraživačkih platformi*
Rad na razvoju bespilotnih ronilica za podvodne operacije i operacije na dnu mora, na osnovu postojeće saradnje zainteresovanih strana u regionu. Ovaj projekat takođe može da doprinese razvoju platformi za makro-regionalne mreže četvorostruke spirale, koja povezuje istraživanja, preduzeća, zainteresovane strane iz domena javnog sektora i građanstvo

Ribarstvo i akvakultura

Ribarstvo i akvakultura su važni sektori u domenu plavog rasta u Jadransko-jonskom regionu.

Što se tiče ribolova, cilj je da se radi na unaprijeđivanju održive i odgovorne ribarske prakse koja će omogućiti stabilan izvor prihoda u priobalnim područjima. To će se postići na sljedeći način:

- poboljšavanjem prikupljanja podataka vezanih za ribarstvo, nadzora i kontrole;

- usvajanjem planova za upravljanje ribarstvom na nivou morskog basena;
- usklađivanjem standarda širom regiona;
- poboljšanjem veština i kapaciteta kako bi se zadovoljili pravila i standardi EU;
- povećanjem dodate vrijednosti lokalnim lancima morske hrane;
- razvojem inteligencije tržišta i transparentnijeg marketinga i obrade.

Trenutno postoje brojne prepreke koje sprečavaju razvoj punog potencijala akvakulture u Jadransko-jonskom morskome basenu. One obuhvataju:

- ograničeni pristup prostoru i licencama;
- fragmentaciju industrije;
- ograničeni pristup početnom kapitalu ili kreditima za inovacije;
- dugotrajne administrativne procedure i birokratiju.

Strategija predlaže da se održiva akvakultura unaprijeđuje putem uključivanja zainteresovanih strana, uvođenja pojednostavljenih procedura i poboljšavanja raznolikosti proizvoda.

PRIMER PROJEKTA *Platforma za nadzor u oblasti korišćenja ribljeg fonda*
Ovaj projekat obavlja regulamima procena ribljeg fonda u Jadranskom i Jonskom moru i evaluacija glavnih elemenata za održivo upravljanje ribarstvom

Pomorska i morska politika i usluge

Zemlje Jadransko-jonskog regiona imaju različite administrativne i političke strukture, vladu i upravljačke sisteme. Potrebni su obuka i bolja usklađenost u planiranju aktivnosti radi ostvarenja bolje pomorske i morske politike i usluga.

To će se postići razmjenom podataka, zajedničkim planiranjem i usklađenim upravljanjem postojećim resursima.

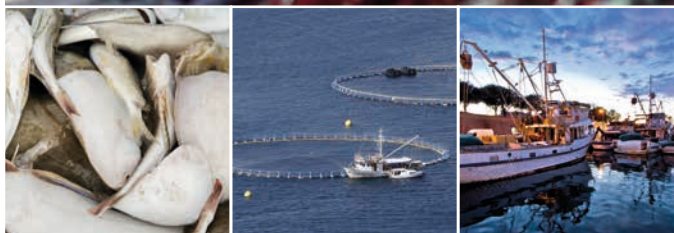
PRIMJER PROJEKTA

Koordinisano prostorno planiranje u pomorstvu

Obezbeđivanje koherentnog pravnog okvira za ekonomske aktivnosti na moru, zasnovanog na projektu ADRI-PLAN (Pomorsko prostorno planiranje za Jadransko-jonski region) i postavljanje svih voda pod nacionalnu nadležnost u skladu sa principima Pomorskog prostornog planiranja.

6 Kako naša Strategija plavog rasta ističe, mora i okeani imaju potencijal da stvaraju ogroman ekonomski rast i preko potrebna radna mjesta. Narodi Jadransko-jonskog regiona su već pokazali volju za zajedničkim rješavanjem izazova u regionu.⁹

Marija Damanaki,
Evropski Komesar
za pomorske poslove i ribarstvo

2.2 Povezivanje regiona

Rascepanost u okviru Jadransko-jonskog regiona dovela je do infrastrukturnih razlika – naročito između država članica EU i zemalja koje nijesu članice EU. Potreban je razvoj boljih transportnih i energetske mreže, koje imaju ključni značaj za ekonomski i društveni razvoj regiona.

Stub „Povezivanje regiona“ će poboljšati transportne i energetske mreže na sljedeći način:

- jačanjem pomorske bezbjednosti i sigurnosti, kao i razvojem lučkog sistema;
- formiranjem pouzdanih transportnih mreža i intermodalnih veza sa zaljeđem;
- formiranjem međusobno povezanog i funkcionalnog internog energetskog tržišta.

Kako bi ostvario ove ciljeve, ovaj stub će se fokusirati na tri teme:

- Pomorski transport.
- Intermodalne veze sa zaljeđem.
- Energetske mreže.

Pomorski transport

Luke na sjeveru Jadranskog mora predstavljaju prirodne kapije ka Centralnoj i Istočnoj Evropi i mogle bi da imaju preko 10% udela u tržištu kontejnerskog saobraćaja do 2030. godine, pod uslovom da se omogući željeznički pristup zaljeđu. Prema tome, od ključnog značaja je podsticanje razvoja pomorskog transporta, kao i formiranje efikasnih kombinovanih luka u cilju integracije pomorskog sa željezničkim i drumskim transportom.

Potreban je koordinisani pristup kako bi se ostvarilo poboljšanje povezanosti unutar regiona, kao i između regiona i ostatka EU.

U okviru ove teme se nalaze sljedeće aktivnosti:

- Grupisanje lučkih aktivnosti i službi u klasterne širom regiona u cilju povećavanja saobraćaja.
- Česta razmjena informacija između priobalnih zemalja putem Objedinjenog sistema za nadzor i kontrolu plovnih objekata Jadransko-jonskog regiona u cilju poboljšanja bezbjednosti i sigurnosti pomorskog saobraćaja u regionu.
- Razvoj luka i lučkih terminala u cilju jačanja pomorskog transporta, kapaciteta kombinovanog kontinentalnog i priobalnog prevoza i povezanosti prekograničnih trajekata.

PRIMJER PROJEKTA *Poboljšanje i usklađivanje nadzora i upravljanja za saobraćaj Nadogradnja trenutnog Sistema za izvještavanje o saobraćaju u Jadranskom moru (ADRIREP) u cilju smanjenja administrativnih postupaka i nepotrebnih dupliranja podataka prikupljenih od strane infrastrukturnog Sistema za upravljanje informacijama o saobraćaju plovnih objekata.*

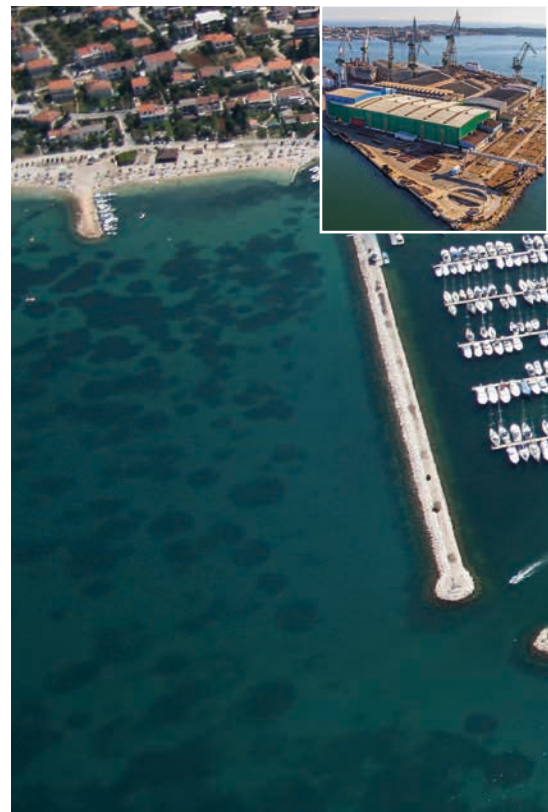
Intermodalne veze sa zaljeđem

Neophodno je izvršiti nadogradnju intermodalnih veza sa zaljeđem kako bi se izašlo u susret povećanoj potrebi za pomorskom transportom robe. Pored kopnenih vodenih puteva, drumski i željeznički saobraćaj obezbjeđuju važne međunarodne veze u regionu.

Luke u Jadranskom i Jonskom moru, kao i željezničke pruge i aerodromi, predstavljaju neposredne ulazne tačke u region iz ostalih zemalja. Odgovarajući pristup transportu mora da uzme u obzir sve gorenavedeno, a da, takođe, razmotri i aspekte očuvanja životne sredine, ekonomski rast i socijalni razvoj.

U okviru ove teme se nalaze sljedeće aktivnosti:

- Rad na razvoju sveobuhvatne mreže zapadnog Balkana koja kombinuje željeznicu, unutrašnje plovne puteve, čvorišta i centre, te pripremanje istih za integraciju u Trans-evropsku transportnu mrežu (TEN-T).
- Poboljšavanje pristupačnosti priobalnih oblasti i ostrva optimizacijom upotrebe teretnih i putničkih ruta i uključivanjem privatnih i javnih zainteresovanih strana.
- Razvijanje auto-puteva do mora putem poboljšane drumske i željezničke infrastrukture koje povezuju luku sa zaljeđem, kao i putem poboljšanih rješenja vezanih za infrastrukturu i Inteligentni transportni sistem (ITS).
- Omogućavanje boljih vazdušnih transportnih veza unutar regiona i poboljšavanje regionalnih vazdušnih veza sa destinacijama van regiona.

Poboljšavanje pristupačnosti priobalskih zona i ostrva
Unaprijeđivanje saradnje između brodovlasnika, lučkih vlasti, javnih vlasti, turističkih agencija i udruženja u cilju poboljšanja pomorskih veza između susjednih država, ostrva i kopna.

Energetske mreže

Tri cilja u sklopu energetske politike EU – konkurentnost, pouzdanost snabdijevanja i održivost – mogu da se postignu jedino putem međusobno povezanog i funkcionalnog unutrašnjeg energetskog tržišta. U cilju njihovog ostvarivanja, predviđene su sljedeće aktivnosti:

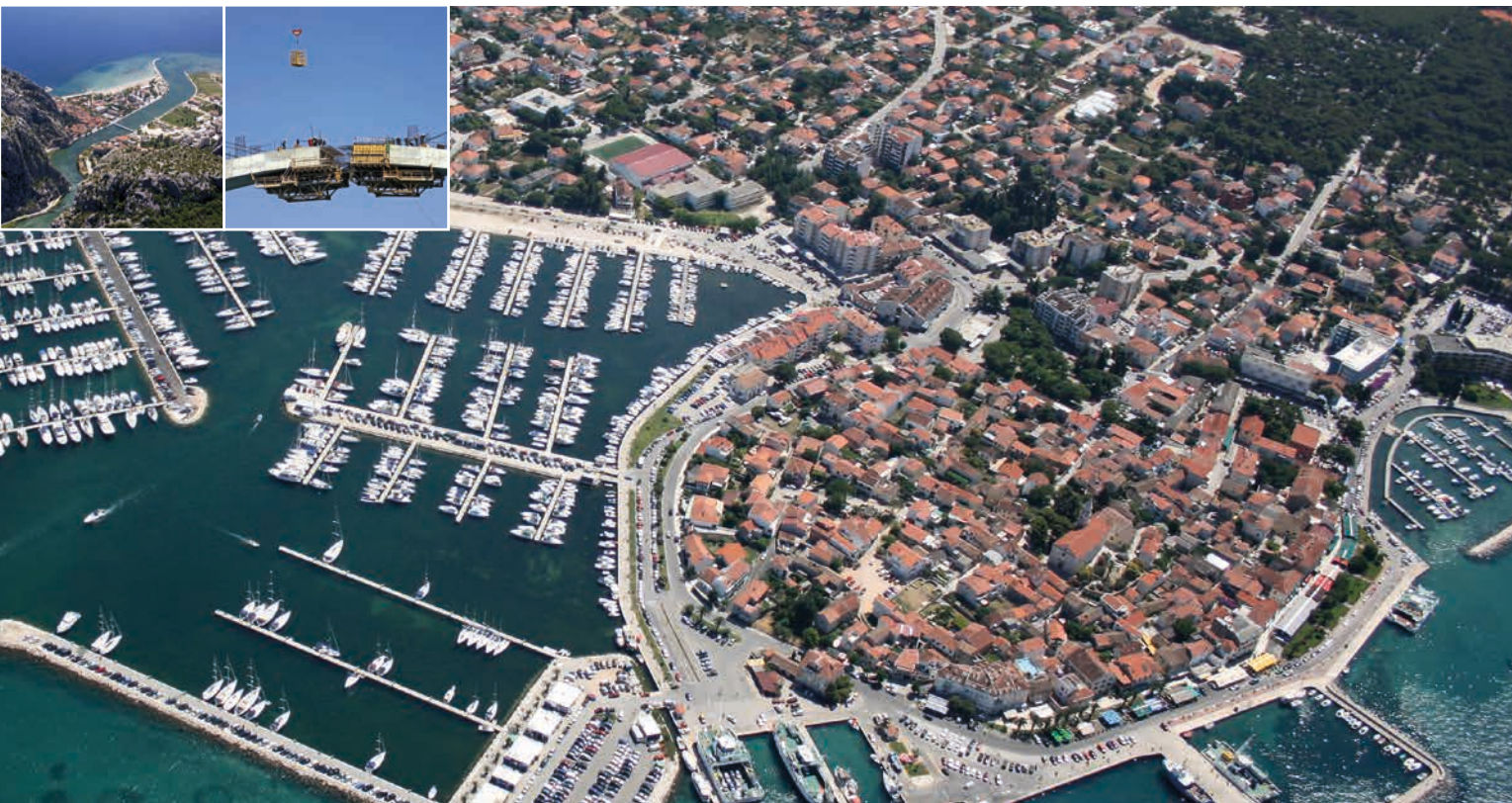
- Poboljšavanje prekograničnih veza za snabdijevanje električnom energijom.

- Izgradnja gasovodnog prstena u regionu sa ciljem povećanja pouzdanosti snabdijevanja i unaprijeđenja integracije tržišta.
- Uvođenje učinkovitog tržišta električne energije osnivanjem Kancelarije za koordinisanu aukciju koja će plasirati veće prenosne kapacitete na tržištu.
- Regulatorne mjere kojima bi se uklonile prepreke za prekogranične investicije.

Uklanjanje prepreka za prekogranične investicije
Koordinisanje i usklađivanje dozvola i propisa.

“Ovo je treća makro-regionalna strategija Evrope; naučili smo koliki je značaj političke posvećenosti i koliko je bitno da zemlje učesnice usmjere svoje napore u okviru ovog makro-regionalnog pristupa. Ovo je ključ uspeha Strategije”

Johan Han,
Evropski Komesar
za regionalnu politiku

2.3 Kvalitet životne sredine

Kvalitet životne sredine je od suštinskog značaja za osiguravanje ekonomskog i socijalnog blagostanja stanovnika regiona. Ovaj stub će se baviti kvalitetom životne sredine putem saradnje na regionalnom nivou. On će konkretno:

- do 2020. godine obezbijediti dobar status pomorske i priobalne životne sredine u pogledu životne sredine i ekologije;
- pomoći u očuvanju biodiverziteta i zaustavljanju degradacije usluga ekosistema u EU do 2020. godine;
- poboljšati upravljanje otpadom redukovanjem izlivanja otpada i nutrijenata u mora i rijeke.

Da bi se ostvarili ovi ciljevi, sljedeće tri teme će biti u fokusu:

- Pomorska sredina.
- Zagađenje mora.
- Transnacionalna kopnena staništa i biodiverzitet.

Pomorska sredina

Prijetnje priobalnom i morskom biodiverzitetu

U Jadranskom i Jonskom moru živi skoro polovina svih zabilježenih morskih vrsta pronađenih u Sredozemnom moru. Vode ovih mora su, međutim, izložene intenzivnom ribolovu, akvakulturi i razvoju priobalja, što predstavlja prijetnju ovom prirodnom staništu. Postoji opšti nedostatak informacija o sitnom ribolovu, nezakonita ribarska oprema nije rijetka pojava, a nadzor i primjena zakona nijesu dovoljno strogi.

Potrebna je koordinacija na osnovu ekosistema kako bi se obezbijedila održiva upotreba resursa.

To će se postići na sljedeći način:

- unaprijeđenjem znanja o pomorskom prostornom planiranju, integrisanim upravljanjem priobaljem i primjenom Direktive o pomorskoj strategiji;
- unaprijeđenjem mreže zaštićenih zona prekograničnih otvorenih voda;
- razmjenom najboljih praksi među organima koji upravljaju zaštićenim morskim zonama;
- implementacijom pomorskog prostornog planiranja i integrisanog upravljanja priobaljem.

PRIMJER PROJEKTA *Razmjena primjera najbolje prakse među upravnim organima zaštićenih morskih područja*
Na osnovu projekta mreže zaštićenih zona Jadranskog mora (AdriaPAN), formiranje mreže upravnih organa zaštićenih morskih područja Jadranskog i Jonskog mora u cilju razmjene primjera najbolje prakse i rada na mjerama za poboljšanje ekološkog statusa mora.

Zagađenje vode

Intenzivan pomorski transport neizbežno dovodi do izlivanja nafte i zagađenja bukom. Zagađenje koje dolazi iz rijeka posljedica je nedovoljne prerade otpadnih voda, kao i prekomerne upotrebe nitrata na poljoprivrednim zemljištima. Osim toga što stvara značajne troškove otpremanja, morski otpad ima negativan uticaj na zdravlje i bezbjednost ljudi, kao i na morsku faunu.

Aktivnosti predviđene ovom temom obuhvataju:

- koordinisano ulaganje u postrojenja za preradu otpada i otpadnih voda;
- udružene napore da se rješi problem cjelokupnog ciklusa morskog otpada;
- zajedničko planiranje i izgradnja kapaciteta u cilju sprečavanja i sanacije naftnih mrlja i drugih zagađenja;
- podizanje svijesti među poljoprivrednicima o negativnom uticaju prekomerne upotrebe nitrata.

PRIMJER PROJEKTA *Implementacija pristupa na osnovu životnog ciklusa za morski otpad*
Na osnovu projekta CleanSeaNet, koji omogućava analizu morskog otpada, biće razvijene ekonomične mjere za upravljanje morskim otpadom i mogućnosti djelovanja u pravcu rješavanja ovog problema.

Transnacionalna kopnena staništa i biodiverzitet

Očekuje se da će uticaj klimatskih promjena na prirodna staništa i biodiverzitet u Jadransko-jonskom regionu biti nepovoljniji nego u bilo kom drugom delu EU. Rizici od nepovoljnih uticaja klimatskih promjena na biodiverzitet mogu da se smanje jačanjem otpornosti ekosistema, čime bi se povećala njihova sposobnost adaptacije na efekte klimatskih promjena.

Saradnja će takođe biti usmjerena na zaštitu i očuvanje kopnenih ekosistema, naročito transnacionalnih staništa i pejzažnih elemenata od centralnog značaja za migratorne vrste ptica i velike mesoždere.

Konkretno aktivnosti obuhvataju:

- razvoj zajedničkih planova za upravljanje prekograničnim staništima i ekosistemima;
- zajedničke planove na nivou stanovništva za upravljanje velikim mesožderima i aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti;
- usklađivanje državnih zakona sa zakonodavstvom EU i njihovo sprovođenje;
- zaštitu i obnovu priobalnih močvarnih oblasti i kraških polja;
- aktivnosti usmjerene na podizanje nivoa svijesti o ekološkoj poljoprivrednoj praksi.

PRIMJER PROJEKTA *Razvoj zajedničkih planova upravljanja transnacionalnim kopnenim staništima i eko-regionima*
Na osnovu projekta BE-NATUR, razvijanje alatki za bolje upravljanje i primjenu ekološke mreže NATURA 2000 (rijeke, jezera i priobalne oblasti).

“**N**akon perioda političkih i ekonomskih poteškoća, Jadransko-jonski region ima izgleda za bolju budućnost. Pružanjem sveobuhvatnog okvira za koordinaciju politika i teritorijalnu saradnju, Strategija će doprineti da region postane bolje mjesto za život, rad i uživanje. On može da bude primjer rasta, poslova i ideja, kao i kapija ka ostatku sveta. Zajedničkim naporima, region se može dobro pripremiti za izazove i mogućnosti 21. veka.”

Saopštenje Komisije upućeno Evropskom parlamentu, Vijeću, Evropskom ekonomsko-socijalnom komitetu i Komisiji regiona, po pitanju Strategije Evropske unije za Jadransko-jonski region

2.4 Održivi turizam

Razvoj potencijala regiona u pogledu održivog turizma može se ubrzati ponudom inovativnih i kvalitetnih turističkih proizvoda i usluga. Takođe je važno odgovorno ponašanje u turizmu koje obuhvata sve aktere unutar sektora.

Glavni ciljevi ovog stuba su sljedeći:

- obezbjeđivanje raznovrsnosti proizvoda i usluga u okviru makro-regionalnog turizma i rješavanje problema vezanih za sezonski turizam;
- poboljšanje kvaliteta i inovativnih pristupa.

Kako bi ostvario ove ciljeve, ovaj stub će se fokusirati na dvije teme:

- Raznolika turistička ponuda
- Održivo i odgovorno upravljanje turizmom.

Raznolika turistička ponuda

Iako je u regionu turizam jedna od ekonomskih aktivnosti koja bilježi najveći napredak, njegovo prirodno, kulturno, istorijsko i arheološko nasljeđe još uvijek nije u potpunosti iskorišćeno.

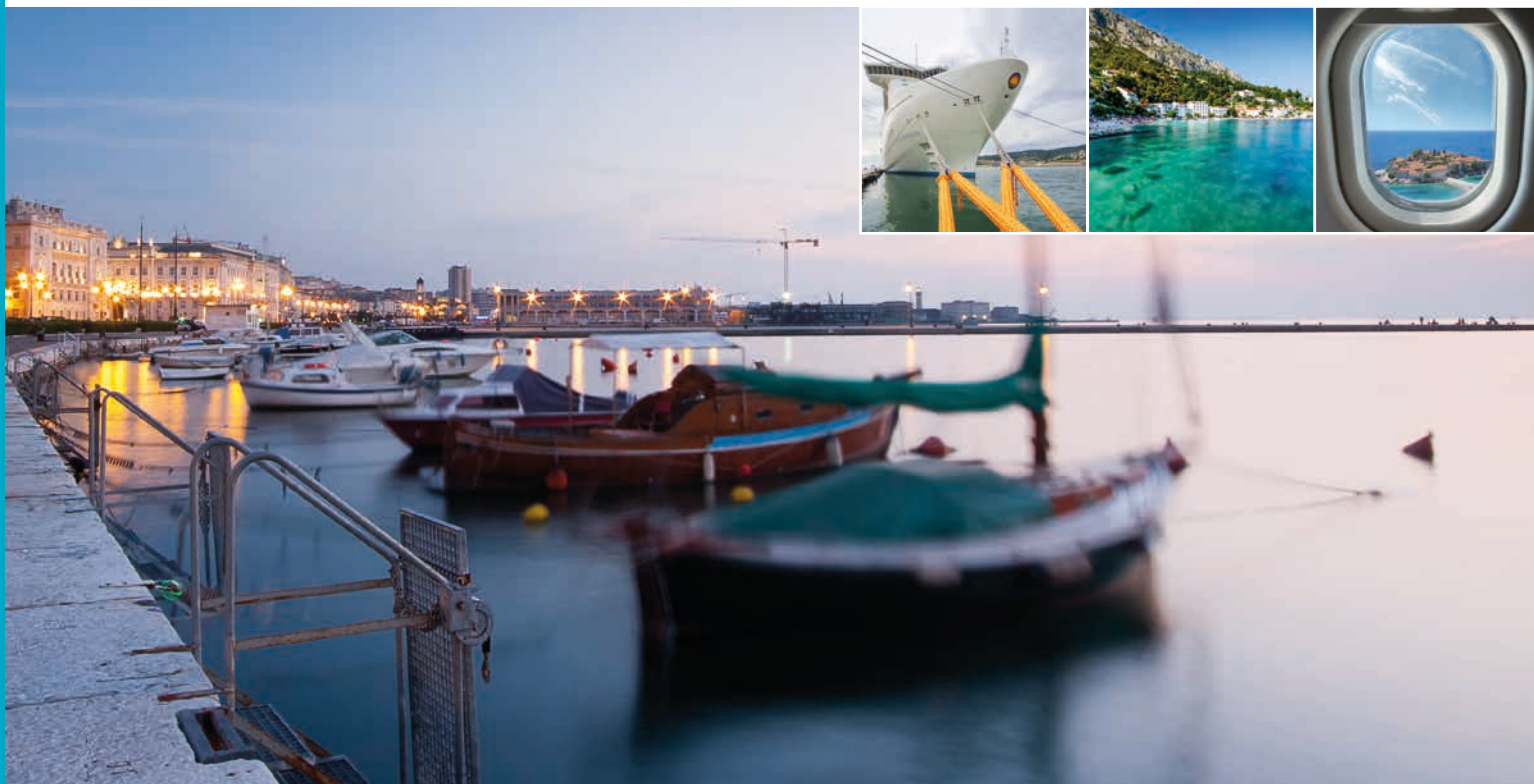
Zajednička saradnja na makro-regionalnom nivou će ojačati napore da se na održiv način diverzifikuje turizam, da se smanji zavisnost sektora od sezonskog modela i da se ograniči njegov negativan uticaj na životnu sredinu.

U cilju ostvarivanja ovih ciljeva, planirane su sljedeće aktivnosti:

- Razvoj Jadransko-jonskog „brenda“ i obezbjeđivanje usklađenosti njegovih vrijednosti sa proizvodima i uslugama regiona.
- Diverzifikacija i širenje sektora za krstarenja i nautiku ka privredama priobalnog zaljeđa.

- Osnivanje platforme za istraživanje i razvoj sa univerzitetima, istraživačkim centrima i poslovnim zajednicom u cilju razvijanja novih turističkih proizvoda i usluga.
- Promocija novih turističkih ruta za pešačenje, biciklizam, jedrenje, itd.
- Negovanje kulturne baštine Jadransko-jonskog regiona u saradnji sa sektorom za kulturu.
- Poboljšanje pristupa turističkim proizvodima i uslugama starijima i nemoćnima, osobama sa niskim primanjima, itd.

PRIMER PROJEKTA *Kreiranje brenda Jadransko-jonskog regiona*
Razvoj Jadransko-jonskog „brenda“ za razne turističke proizvode i usluge koje ciljaju globalne grupe turističkih klijenata

Održivo i odgovorno upravljanje turizmom

Održivi turizam u regionu nije razvijen u onoj mjeri u kojoj bi trebalo da bude. Turističkim aktivnostima se ne upravlja uvijek na pravilan način, što može imati negativan uticaj na priobalnu i morskou sredinu, kao i na sredinu u zaljeđu. Potrebno je razviti komercijalan, ali održiv pristup.

Aktivnosti predviđene ovom temom obuhvataju:

- formiranje mreže održivih turističkih preduzeća i klastera kako bi se stimulisale inovacije i napravile sinergije sa komplementarnim sektorima;
- nabavljanje sredstava za inovativna i održiva nova turistička preduzeća,

MSP-ove i univerzitetske projekte koji će u sektor doneti nove proizvode i usluge;

- promovisanje regiona na svetskim tržištima putem marketinga i reklamiranja;
- proširenje turističke sezone na cijelu godinu putem promovisanja Jadransko-jonskog regiona kao odlične vansezonske destinacije za starije turiste, održavanje konferencija, itd;
- omogućavanje obuke za sticanje preduzetničkih vještina u turizmu;
- kreiranje Jadransko-jonske povelje za održiv i odgovoran turizam, namijenjene zaposlenima u turističkom sektoru.

PRIMJER PROJEKTA *Olakšavanje pristupa finansijskim sredstvima za pokretanje preduzeća u domenu turizma*

Podrška „Finansiranju održivog turizma u Jadransko-jonskom regionu“ u cilju razvoja inovativnih finansijskih instrumenata za olakšavanje pristupa početnom i preduzetničkom kapitalu.

Unakrsni aspekti

„Unaprijeđivanje istraživanja i razvoja (R&D), inovacije i mala i srednja preduzeća (MSP)“ i „Jačanje kapaciteta uključujući komunikaciju“ predstavljaju dva unakrsna aspekta relevantna za stubove Plavi rast, Povezivanje regiona, Kvalitet životne sredine i Održivi turizam. Ključni aspekti su prisutni u svakom od stubova.

Pored ovih unakrsnih aspekata, ublažavanje efekata klimatskih promjena i prilagođavanje njima, kao i upravljanje rizicima od nepogoda takođe su prepoznati kao horizontalni principi za sva četiri stuba.

Plavi rast

- Aktivnosti u okviru „Pomorske i morske politike i usluga“ zahtijevaju poboljšane administrativne i institucionalne kapacitete kao podršku javnom sektoru.

- Aktivnosti u okviru „Ribarstva i akvakulture“ obuhvataju jačanje vještina upravljanja, nadzora i kontrole.
- Aktivnosti u okviru „Plave tehnologije“ i „Ribarstva i akvakulture“ mogu da imaju koristi od intenzivnijeg fokusiranja na istraživanja i inovacije.

Povezivanje regiona

- Unaprijeđivanjem institucionalnih i administrativnih kapaciteta državnih i regionalnih tijela odgovornih za transport ubrzaće se modernizacija.
- Komunikacija i podizanje nivoa svijesti su važni za aktivno učešće u postupku donošenja odluka.
- Efikasno ulaganje u transport i energetske mreže zahtijeva inovativne pristupe, koji su povezani sa najsavremenijim istraživanjima.

Kvalitet životne sredine

- Jačanje kapaciteta i komunikacija neophodni su za efikasno djelovanje u pogledu očuvanja kvaliteta životne sredine.
- Potrebna su bolja istraživanja i inovacije da bi se došlo do pouzdanih podataka za polazne situacije, a samim tim i za praćenje napretka.
- Postoji i očigledna potreba za razmjenom postojećeg znanja i naučnih resursa.

Održivi turizam

- Koristi od razvoja MSP-ova i jačanja kapaciteta mogu da imaju privatni akteri i javna tijela, koji takođe treba tijesno da saraduju.
- Dobra komunikacija i podizanje nivoa svijesti od suštinskog su značaja za promovisanje održivog i odgovornog turizma i rješavanje problema vezanih za sezonalnost.

Jadranski i Jonski region

3

Šta je sljedeće? Sprovođenje u delo

Povezivanje postojećih načina finansiranja iz EU i iz samih država

EUSAIR će mobilisati i uskladiti postojeće instrumente finansiranja u EU i na nivou država za svaku od tema identifikovanu u okviru četiri navedena stuba.

Konkretno, Evropski strukturni i investicioni fondovi (ESIF) za period 2014-2020, kao i Instrument pretpristupne pomoći (IPA) za države koje nijesu članice EU, obezbjeđuju značajne finansijske resurse.

Makro-regionalni pristup je već ugrađen u nove Propise za programski period 2014-2020. Partnerski sporazumi i Operativni programi za države članice EU (Grčka, Hrvatska, Italija i Slovenija) uzimaju u obzir predstojeći EUSAIR. Pored toga, i Dokumenti o državnoj strategiji za zemlje koje nijesu članice EU (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Srbija) eksplicitno upućuju na Strategiju.

Mogu se takođe iskoristiti i drugi izvori finansiranja, čime bi se povećale mogućnosti finansiranja i podržale aktivnosti saradnje širom makro-regiona.

Investicioni okvir za zapadni Balkan (WBIF) obezbjeđuje finansijska sredstva i tehničku podršku za strateška ulaganja, naročito u infrastrukturu, energetska efikasnost i razvoj privatnog sektora. Evropska investiciona banka (EIB) i druge međunarodne finansijske institucije takođe mogu da mobilišu finansiranje i stručni kadar kao podršku odgovarajućim projektima.

Fondovi od značaja za određene stubove su takođe dostupni:

- Evropski pomorski i ribarski fond i Horizont 2020, koji je usmjeren na Plavi rast kao jednu od svojih prioritarnih oblasti za RTD, može da pruži ključnu podršku implementaciji aktivnosti i projekata u sklopu Stuba 1.
- Što se tiče Stuba 2, Instrument za povezivanje Evrope (CEF) 2014-2020. podržava razvoj održivih i efikasnih međusobno povezanih transevropskih mreža visokih performansi u domenu transporta, energetskih i digitalnih usluga.
- U pogledu Stuba 3, fondovi iz programa LIFE su takođe otvoreni za države koje nijesu članice EU.
- Stub 4 može da ima koristi od programa COSME, koji se tiče MSP-ova.

Bolja politika

Iskustvo sa postojećim makro-regionalnim strategijama pokazuje da su mehanizmi stabilne politike od ključnog značaja za efikasnu implementaciju.

Zapravo, Izvještaj Evropske komisije o politici iz maja 2014. godine identifikuje dvije glavne potrebe:

- jače političko vođstvo i efikasno donošenje odluka;
- jasnija i bolja organizacija svakodnevnih aktivnosti.

U izvještaju se ističe da upravljačka politika mora da poseduje političku i operativnu dimenziju, gdje resorna ministarstva i tijela za implementaciju postavljaju strateške ciljeve i zajedno odlučuju o tome kako da ih dostignu, a zatim se organizuju kako bi osigurala da se aktivnosti dosljedno obavljaju. To će dati jasnije rezultate i imati veći uticaj

Dodatne informacije

Makro-regionalne strategije EU:

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/macro_region_strategy/index_en.cfm

Strategija EU za Jadranski i Jonski region:

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/adriat_ionian/index_en.cfm

Konferencija zainteresovanih strana o Strategiji EU za Jadranski i Jonski region (Atina, 6-7. februar 2014):

http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/adriat_ionian/index_en.cfm

Veb-sajt INTERACT:

http://www.interact-eu.net/macro_regional_strategies/macro_regional_strategies/283/14370

Morski basen Jadranskog i Jonskog regiona:

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/adriatic_ionian/index_en.htm

Studija o saradnji u pogledu morskog basena Jadranskog i Jonskog mora:

Rezime:

https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/sites/maritimeforum/files/Exec%20sum%20Adr-Ion_31-3-2013.pdf

Kompletan izvještaj:

https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/sites/maritimeforum/files/Report%202_21_03_2014.pdf

Brošura o Plavom rastu (podaci po zemljama i morskim basenima):

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth/infographics

Da biste se obratili timu Generalnog direktorata za regionalnu i urbanu politiku Evropske komisije, pošaljite imejl na: REGIO-EU-ADRIATIC-IONIAN-STRATEGY@ec.europa.eu

KAKO SE DOBIJAJU PUBLIKACIJE EU

Besplatne publikacije:

- jedan primjerak:
putem EU knjižare (<http://bookshop.europa.eu>);
- više od jednog primjerka ili poster/karte:
iz saopštenja Evropske unije (http://ec.europa.eu/represent_en.htm);
iz delegacija u zemljama koje nijesu članice EU (http://eeas.europa.eu/delegations/index_en.htm);
kontaktiranjem službe Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_en.htm) ili pozivom
na broj 00 800 6 7 8 9 10 11 (besplatan broj telefona iz bilo kog dela EU) (*).

(*) Pružene informacije su besplatne, kao i većina poziva (mada će neki operateri, telefonske govornice ili hoteli možda naplatiti pozive).

Publikacije koje se plaćaju:

- putem EU knjižare (<http://bookshop.europa.eu>).

Pretpiate:

- putem nekog od prodajnih agenata Kancelarije za publikacije Evropske unije (http://publications.europa.eu/others/agents/index_en.htm).

